

Krajina domova

V únoru se v Praze a v Průhonicích konala vědecká konference s velice poetickým a mírně zavádějícím názvem: Tvář naší země - krajina domova. Doprovázela ji stejnojmenná výstava na Pražském hradě, příspěvky vyšly v sedmisvazkovém sborníku. Krajina jako přírodní prostor. Krajina jako kulturní prostor. Duchovní rozměr krajiny. Umělecká reflexe krajiny. Krajina z pohledu dnešních uživatelů. Krajina v ohrožení.

Slovo krajina pochází z všeslovanského slova kraj, a to je odvozené ze slova krojiti, tedy krájet. Znamená lem, okraj, vzdálenou končinu, přeneseně část země, kterou obsáhneme pohledem. Tradiční krajinomalba tomuto vymezení přesně odpovídá, staří krajináři malují celá panoramata, široké vyhlídky, které s dokumentaristickou přesností vypovídají o povaze a jedinečnosti místa. Krajina obrazu nikdy nemůže být nikdy divočinou, vždy je poznamenaná lidskou, třeba jen malířovou, prací - zušlechtěná nebo zničená - člověkem. Krajina bez lidské přítomnosti neexistuje, krajina bez člověka je totiž příroda.

Ovlivňuje nás místo, kde jsme prožili dětství. Pro Galinu Svobodovou je domovem Mostecko, tvář místní krajiny je pro ni podnětem a zázvěmím tvorby. Obraz nikdy není věrným přepisem, je obrazem, tedy odrazem nebo chcete-li transformací skutečnosti. Podobně silné dojetí a souznění s krajinou může člověk - díky své citlivosti, otevřenosti a životní zkušenosti - prožívat ale i jinde; Galina našla další krajinu svého srdce také na Šumavě a na Pálavě.

Vychází z konkrétního prožitku, nezajímá ji však panorama, ale krajinný detail, ve známé krajině hledá obecné archetypy, nalezené symboly a znaky naplňuje vlastním významem. Nemaluje už - stejně jako další současní malíři inspirovaní krajinou, jako jsou například František Hodonský, Pavel Muhlbauer, Ivan Ouhel, Tomáš Švéda nebo vám dobře známý Vladimír Franz - povrchní podobu země, naopak, snaží nahmatat její podstatu. Krajina už dávno není romantickou scenerií, je především životním prostorem, my lidé si pomalu uvědomujeme, že jsme jenom součástí země. Otázkou zůstává, zda jsme složkou nezbytnou či nutnou - tedy příslovečnou solí - nebo jenom náhodnou plísní, pouhými škůdci. Země (psaná s velkým Z) je organismem. Jako každá živá bytost je odsouzena - všechno ve mně se tomu zdráhá uvěřit - k zániku. Tak. Nyní je pravý čas na chvilku poesie:

*Po modrém blankytu bělavé páry hynou,
lehounký větrík s nimi hraje;
a vysoko - v daleké kraje
bílé obláčky dálným nebem plynou,
a smutný vězeň takto mluví k nim:
Vy, jenž dalekosáhlým během svým
co ramenem tajemným zemi objímáte,
vy hvězdy rozplynulé, stíny modra nebe,
vy truchlenci, jenž rozsmutnivše sebe,
v tiché se slzy celí rozplýváte,
vás já jsem posly volil mezi všemi.
Kudy plynete u dlouhém dálném běhu,
i tam, kde svého naleznete břehu,
tam na své pouti pozdravujte zemi.
Ach zemi krásnou, zemi milovanou,
kolébkmou i hrob můj, matku mou,*

*vlast' jedinou i v dědictví mi danou,
šírou tu zemi, zemi jedinou!*

Tolik Karel Hynek Mácha. Oblaka neuznávají hranice, země je - a možná vždycky bude - naším jediným domovem, dědictvím, které bychom měli předat mladším generacím přinejmenším ve stejně dobrém, ale raději ještě lepším stavu, jako jsme ji dostali. Na konferenci o krajině se vlastně probíraly problémy, které mladičkový básník dokázal rozpoznat a pojmenovat před sto sedmdesáti lety.

Obrazy a pastely Galiny Svobodové vznikly nezávisle na aktuálních tématech, ale viditelná shoda není náhodou. Doba klade všem stejné otázky, umělci jsou jenom mnohem citlivější než my, materialističtí civilisté. Podobají se - berte to jako metaforu podmíněnou místem konání výstavy - důlním kanárkům. Opeření zpěváčci jsou už dávno otráveni plynem, a rubající horníci vražedné nebezpečí dosud ani necítí. Nové obrazy a pastely Galiny Svobodové jsou nejen varováním, ale i hmatatelným projevem malířčiny víry. Pro diváky pak ložiskem či zásobárnou naděje.

Jiří Hůla, Litvínov 2001